

לדמותו

איש התרבות והמצפון

מועטים הם האנשים, שאפשר לומר עליהם, כי אין אצלם סתירה כלשהיא בין האמירה והעשייה. זרח נמנה עם המעטים האלה. יש ואדם סוטה לפעמים מדרכו העקרונית ללא כוונה תחילה, בלא יודעים, מתוך חוסר שיקול מספיק או בגלל תכונתו להפריז לכתחילה באמירה ואחר כך אין באפשרותו לקיימה במלואה. זרח היה מחוסן מסתירות, סטיות וכישלונות כגון אלה, באשר מטבעו לא אהב את ההפרזה. מה שנראה לו מראש כבלתי ניתן לביצוע, נזהר מלהבטיח, ומה שהיה מבטיח – היה מקיים בנאמנות ובדייקנות. על כן אפשר היה לסמוך עליו ועל דיבורו בבטחה גמורה. כשם שהיה עצמו כולו אומר כבוד, כן גם דיבורו היה דיבור של כבוד. האמת היתה נר לרגליו ומצפונו – חוק ולא יעבור בחייו. כשם שאדם דתי מקיים נדרו כלפי הקב"ה, כך היה זרח מקיים הבטחתו ודיבורו כלפי בני אדם.

ישר-לב, טוהר המידות, נימוס ואדיבות בהליכותיו עם אנשים, רגש אחריות לגבי כל תפקיד כקטון וכגדול שהוטל עליו – תכונות אלה בלטו לעיני כל הבאים במגע עמו. נזהר בביטוייו בשיחה פרטית כבדיון ציבורי. דבריו תמיד שקולים. נאמרים לעניין ומכוונים לנושא. כשהיה מתווכח, היה מכוון דבריו לא כלפי אנשים, אלא כלפי דעותיהם. על כן לא היה פוגע בבר-פולוגתא שלו כשהיה בא לסתור דעותיו. אף בדיונים הקשים ביותר ובויכוחים על שאלות מסוכנות, כשאמירה של מתיחות שוררת בציבור ומסעירה את הרוחות, היה זרח נשאר תמיד מתון בדבריו ועם זאת תקיף בדעתו השקולה והמבוססת, המעשית והעקרונית כאחת. אינני זוכר אותו יוצא גדרו או משיווי משקלו, ואף לא משמיע קריאות ביניים בויכוח הסוער ביותר.

איש אציל רוח היה. אדם בעל תרבות גבוהה, תרבות שבשכל ותרבות שבלב, נתמזגו בו באופן שאל מופלא סגולות והרגלים, שספג וינק משני מקורות: משני שבטים אצילים בישראל: בין האדם ובין היהודי שבו, שניהם עלו בקנה אחד, נשתלבו ונשתזרו ויצרו הרמוניה תרבותית שלמה.

אך לא רק איש האירגון וההנהלה היה המנוח. גם פועל טוב וחרוץ היה, ששלט במעדר ובכלי עבודת הבניה, כשם שהשתמש בכשרון רב בספר, בכלי המשרד והחשבון. וגם כחייל נאמן ואמיץ, העשוי לבלי חת, נתגלה זרח בימים הגורליים של מלחמת השחרור באביב ובקיץ 1948 בהימצאו בחפירות המגן של חיל-המצב במשק הזה ועל האדמה הזאת, שבקירבה מצא את מנוחתו האחרונה – נקטף מאיתנו ללא עת חבר יקר ואדם נעלה, שאין לו תמורה.

מזכרו לברכה.

יצחק מאור